

АНТИМОНОПОЛЬНИЙ КОМІТЕТ УКРАЇНИ СУМСЬКЕ ОБЛАСНЕ ТЕРИТОРІАЛЬНЕ ВІДДІЛЕННЯ

РІШЕННЯ АДМІНІСТРАТИВНОЇ КОЛЕГІЇ

27.04.2017

м. Суми

№ 1

Справа 03-06/22-2015/23-2015

Про порушення законодавства про захист економічної конкуренції та накладення штрафу

Адміністративна колегія Сумського обласного територіального відділення Антимонопольного комітету України, розглянувши подання 2-ВДР від 07.04.2016 за № 45 про попередні висновки у справі №03-06/22-2015/23-2015 та матеріали зазначеної справи,

ВСТАНОВИЛА :

Сумське обласне територіальне відділення Антимонопольного комітету України (далі - *Тервідділення*), здійснюючи за дорученням Антимонопольного комітету України (далі - *Комітет*) від 20.03.2015 за № 13-09/190 контроль за дотриманням законодавства про захист економічної конкуренції суб'єктами господарювання – автомобільними перевізниками при зміні розміру тарифів на послуги з перевезення пасажирів на міських автобусних маршрутах загального користування та відповідними органами місцевого самоврядування при виконанні покладених на них законодавством функцій щодо встановлення та контролю за тарифами на транспортні послуги, одержано необхідну інформацію від виконавчих комітетів міських рад районних центрів Сумської області, зокрема, копії заяв перевізників, що здійснюють перевезення пасажирів на міських автобусних маршрутах загального користування щодо зміни тарифів та відповідних розрахунків за 2014 рік та 2015 рік, а також копії прийнятих виконавчими комітетами міських рад рішень щодо встановлення нових тарифів на перевезення пасажирів. Слід зазначити, що органи *Комітету* при цьому контролюють дотримання порядку встановлення тарифів на послуги з перевезення пасажирів, а порушення такого порядку розглядається як порушення законодавства про захист економічної конкуренції.

Зокрема, *Тервідділенням* проаналізовано порядок зміни тарифів на послуги з перевезення пасажирів на міських автобусних маршрутах загального користування у м. Кролевець.

За результатами проведеного аналізу щодо підвищення тарифів на послуги з перевезення пасажирів у 2014 та 2015 роках розпорядженнями адміністративної колегії *Тервідділення* було розпочато розгляд справ за ознаками порушення законодавства про захист економічної конкуренції, передбаченого пунктом 2 статті 50, частиною першою статті 13 Закону України «Про захист економічної конкуренції», у вигляді зловживання монопольним (домінуючим) становищем на ринку послуг з перевезення пасажирів, а саме: розпорядженням від 25.06.2015 за №43 – справи №03 06/22-2015 та розпорядженням від

25.06.2015 за №44 – справи №03-06/23-2015, які розпорядженням від 22.03.2016 за № 10 було об'єднано в одну справу № 03-06/22-2015/23-2015.

В ході розгляду справи, збору та аналізу доказів встановлено таке.

За інформацією виконавчого комітету Кролевецької міської ради (далі – *Міськвиконком*), перевезення пасажирів на міських автобусних маршрутах загального користування в режимі маршрутного таксі у м. Кролевець у 2014 та 2015 роках здійснювали перевізники: фізична особа-підприємець Коренчук Наталія В'ячеславівна (на маршрутах №1 та №3) та фізична особа-підприємець Федорець Олена Михайлівна (на маршрутах №2 та №4).

У зв'язку з розглядом справи № 03-06/22-2015/23-2015, з метою визначення становища *ФОП Коренчук Н.В.* на ринку, проведено дослідження ринку послуг з перевезення пасажирів на постійних міських маршрутах транспортом загального користування, на підставі Методики визначення монопольного (домінуючого) становища суб'єктів господарювання на ринку, затвердженої розпорядженням Антимонопольного комітету України від 5 березня 2002 року за №49-р, зареєстрованої в Міністерстві юстиції України 1 квітня 2002 року за № 317/6605 (далі – *Методика визначення монопольного (домінуючого) становища*).

Об'єкт аналізу

Об'єктами аналізу щодо визначення монопольного (домінуючого) становища є *ФОП Коренчук Н.В.* та послуги з перевезення пасажирів на постійних міських маршрутах транспортом загального користування у м.Кролевець.

Товарні межі ринку

Перевезення пасажирів автомобільним транспортом відповідно до статті 9 Закону України «Про ліцензування певних видів господарської діяльності», та статті 7 Закону України «Про ліцензування видів господарської діяльності» (від 02.03.2015 року № 222-VIII), статті 9 Закону України «Про автомобільний транспорт» підлягає ліцензуванню. Зокрема, ліцензія видається на господарську діяльність з надання послуг із внутрішніх перевезень пасажирів автобусами.

Статтею 35 Закону України «Про автомобільний транспорт» передбачено, що послуги пасажирського автомобільного транспорту поділяються на послуги з перевезення пасажирів автобусами, на таксі та легковими автомобілями на замовлення.

При цьому послуги з перевезення пасажирів автобусами можуть надаватися за видами режимів організації перевезень: регулярні, регулярні спеціальні, нерегулярні.

Автобусні маршрути за видами сполучень поділяються на: міські, приміські, міжміські, міжнародні, а за видами перевезень – на загального користування, спеціальних перевезень, нерегулярних перевезень.

Відповідно до статті 1 Закону України «Про автомобільний транспорт», автобусний маршрут міський – автобусний маршрут, який не виходить за межі території населеного пункту; автобусний маршрут загального користування - автобусний маршрут, на якому здійснюють регулярні пасажирські перевезення.

Перевезення пасажирів на автобусному маршруті загального користування може здійснюватися у режимах: звичайному, експресному, маршрутного таксі.

Відповідно до статті 1 Закону:

перевезення пасажирів у звичайному режимі руху – перевезення пасажирів автобусами на маршруті загального користування з дотриманням усіх зупинок, передбачених розкладом руху;

перевезення пасажирів у режимі маршрутного таксі - перевезення пасажирів на міському чи приміському автобусному маршруті загального користування за розкладом руху, в якому визначається час відправлення автобусів з початкового та кінцевого пунктів

маршруту з висадкою і посадкою пасажирів чи громадян на їхню вимогу на шляху прямування автобуса в місцях, де це не заборонено правилами дорожнього руху.

Перевезення пасажирів автобусами в режимі регулярних пасажирських перевезень здійснюють автомобільні перевізники на автобусних маршрутах загального користування на договірних умовах із органами виконавчої влади та органами місцевого самоврядування.

Згідно із вимогами статті 43 Закону України «Про автомобільний транспорт», визначення автомобільного перевізника на автобусному маршруті загального користування здійснюється виключно на конкурсних засадах. Порядок проведення зазначених конкурсів згідно із статтею 44 Закону визначає Кабінет Міністрів України, зокрема, наразі діє Порядок проведення конкурсу з перевезення пасажирів на автобусному маршруті загального користування, затверджений постановою Кабінету Міністрів України від 03.12.2008 за №1081 (із змінами).

Статтею 43 Закону також визначено, що об'єктом конкурсу можуть бути: маршрут (кілька маршрутів), оборотний рейс (кілька оборотних рейсів).

Відповідно до статті 44 Закону України «Про автомобільний транспорт» до обов'язкових умов конкурсу на перевезення пасажирів належить:

визначена органами виконавчої влади та органами місцевого самоврядування обґрунтована структура парку автобусів, що працюватимуть на маршруті загального користування, за пасажиромісткістю, класом, технічними та екологічними показниками; державні соціальні нормативи у сфері транспортного обслуговування населення.

Договір з переможцем конкурсу (або дозвіл) органи виконавчої влади та органи місцевого самоврядування укладають (або надають) на термін від трьох до п'яти років.

Як встановлено статтею 45 Закону України «Про автомобільний транспорт», у конкурсі на визначення автомобільного перевізника на автобусному маршруті загального користування можуть брати участь автомобільні перевізники, які мають ліцензію на той вид послуг, що виносять на конкурс, на законних підставах використовують у достатній кількості сертифіковані автобуси відповідного класу, відповідають вимогам статті 34 цього закону (виконувати вимоги Закону, утримувати транспортні засоби в належному технічному і санітарному стані, забезпечувати проведення медичного контролю стану здоров'я водіїв тощо).

Статтею 6 Закону встановлено, що органи місцевого самоврядування формують мережу міських автобусних маршрутів загального користування і здійснюють контроль за виконанням транспортного законодавства на відповідній території згідно з повноваженнями, визначеними законами України.

Згідно зі статтею 7 Закону України «Про автомобільний транспорт» організація пасажирських перевезень на міських автобусних маршрутах загального користування покладається на виконавчий орган міської (сільської, селищної) ради відповідного населеного пункту.

При цьому відповідно до статті 44 Закону України «Про автомобільний транспорт» організатор перевезень зобов'язаний, зокрема:

- проводити конкурс на перевезення пасажирів на автобусних маршрутах загального користування;
- забезпечувати укладання договору на автобусних маршрутах загального користування із автомобільним перевізником - переможцем конкурсу на міських автобусних маршрутах загального користування та забезпечувати контроль за виконанням ними умов договору.

Автомобільний перевізник – переможець конкурсу повинен самостійно забезпечувати перевезення.

Слід зазначити, що тарифи на послуги з перевезення пасажирів на міських автобусних маршрутах загального користування виходячи із приписів статті 28 Закону

України «Про місцеве самоврядування в Україні» є регульованими і встановлюються виконавчими комітетами відповідних міських (сільських, селищних) рад.

Отже, для здійснення перевезення пасажирів на міських автобусних маршрутах загального користування (зокрема, в режимі маршрутного таксі, як то здійснюється у м. Кролевець) діють певні правила:

- для здійснення перевезень суб'єкти господарювання повинні мати відповідні ліцензії;
- відбір перевізників для надання послуг на зазначених маршрутах здійснюється на конкурсних засадах;
- умови конкурсу встановлює організатор перевезень – виконавчий комітет міської ради, який, зокрема, визначає маршрутну мережу, необхідну кількість автобусів, їх пасажиромісткість, клас, технічні та екологічні показники, яким має відповідати переможець конкурсу;
- перевезення здійснюються за договорами, укладеними організатором перевезень з переможцем конкурсу;
- тарифи на послуги з перевезення пасажирів встановлюються виконавчими комітетами міських (селищних, сільських) рад, а не самостійно перевізниками.

Таким чином, за показниками взаємозамінності та призначення товарними межами досліджуваного ринку визначено «послуги з перевезення пасажирів на постійних міських маршрутах транспортом загального користування».

Територіальні (географічні) межі ринку

Електротранспорт у м. Кролевець відсутній.

Міськвиконком як організатор перевезень на міських автобусних маршрутах загального користування у м. Кролевець визначив перевізників:

ФОП Федорець О.М. – за результатами проведення конкурсів від 07.10.2010 та від 20.05.2014 були укладені договори, відповідно, від 28.10.2010 (маршрут №2) та від 23.05.2014 (маршрут №4) ;

ФОП Коренчук Н.В. - за результатами проведення конкурсів від 03.02.2011 та від 24.03.2011.були укладені договори, відповідно, від 15.03.2011 (маршрут №1) та від 01.04.2011 (маршрут №3).

За даними *Міськвиконкому* (лист від 23.04.2015 №03-15/1148), інтервал руху автобусів за маршрутами: № 1 –45 хв., №2- 40хв., № 3- 50 хв., №4 - 40 хв.

Необхідно зауважити, що зазначені маршрути мають окремі спільні ділянки. При цьому кожен маршрут обслуговується одним перевізником, тобто, кожен із суб'єктів господарювання, що на законних підставах здійснюють перевезення пасажирів на міських автобусних маршрутах загального користування у м. Кролевець, в межах відповідного маршруту не має конкурентів. При цьому відсутня і потенційна конкуренція, обумовлена суттєвими бар'єрами вступу на ринок «послуги з перевезення пасажирів на постійних міських маршрутах транспортом загального користування».

З огляду на те, що *Міськвиконкомом* встановлюється єдиний для усіх *перевізників* тариф на послуги з перевезення пасажирів на міських автобусних маршрутах загального користування, цінова конкуренція між *перевізниками* у м.Кролевець відсутня.

Кожний маршрут має певні споживчі властивості, необхідні для забезпечення попиту в переміщенні пасажирів у певному напрямку, у зв'язку з чим автомобільний перевізник, який обслуговує відповідний маршрут, набуває певної ринкової влади.

Зважаючи на те, що існують ділянки, на яких проходить автотранспорт, що обслуговує різні маршрути, споживачі мають незначні можливості обирати серед автобусів, що обслуговують різні маршрути (лише у разі потреби у проїзді на ділянки, через яку проходять декілька маршрутів).

Враховуючи викладене, а також те, що вимоги діючого в Україні порядку розрахунку тарифів порушено саме при визначенні розміру тарифів на послуги з

перевезення пасажирів на міських автобусних маршрутах загального користування, що здійснюються в режимі маршрутного таксі, територіальними межами ринку «послуги з перевезення пасажирів на постійних міських маршрутах транспортом загального користування» визначено межі кожного з автобусних маршрутів загального користування, перевезення на яких здійснюється *ФОП Коренчук Н.В.* в режимі маршрутного таксі (№№1,3).

Отже, територіальними (географічними) межами досліджуваного ринку «послуги з перевезення пасажирів на постійних міських маршрутах транспортом загального користування» є межі:

- міського автобусного маршруту загального користування №1 у м. Кролевець (далі – *Ринок 1*),
- міського автобусного маршруту загального користування №3 у м. Кролевець (далі – *Ринок 2*).

Часові межі ринків

Відповідно до пункту 7.1. *Методики визначення монопольного (домінуючого) становища* часові межі ринку визначаються як проміжок часу (як правило – один рік), протягом якого відповідна сукупність товарно-грошових відносин між продавцями (постачальниками, виробниками) і споживачами утворює ринок товару із сталою структурою.

Монопольне (домінуюче) становище *ФОП Коренчук Н.В.* на *Ринку 1* та *Ринку 2* обумовлене наданням їй виконавчим комітетом Кролевецької міської ради виключних прав щодо послуг із перевезення пасажирів на постійних міських маршрутах транспортом загального користування» в межах міських автобусних маршрутів загального користування № 1 та № 3 за результатами відповідних конкурсів, в яких цей перевізник став переможцем.

З огляду на те, що тариф на послуги з перевезення пасажирів на міських автобусних маршрутах загального користування, що здійснюються в режимі маршрутного таксі, було підвищено у 2014 році (квітень) та у 2015 році (лютий), часовими межами визначено:

- на маршруті міського автобусного маршруту загального користування №1 у м. Кролевець – 2014 та 2015 роки ;
- на маршруті міського автобусного маршруту загального користування №3 у м. Кролевець – 2014 та 2015 роки.

Бар'єри вступу (виходу) на ринок

Адміністративними бар'єрами вступу на *Ринки* є обмеження, які полягають у необхідності отримання ліцензії для здійснення господарської діяльності з надання послуг з внутрішніх перевезень пасажирів автобусами (відповідно до постанови Кабінету Міністрів України від 29.11.2000 за №1755 «Про строк дії ліцензії на провадження певних видів господарської діяльності, розміри і порядок зарахування плати за її видачу» термін дії такої ліцензії необмежений) та у необхідності пройти конкурсний відбір автомобільного перевізника, що обслуговуватиме певний маршрут загального користування, у відповідності до Порядку проведення конкурсу з перевезення пасажирів на автобусному маршруті загального користування, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 03.12.2008 за №1081 (із змінами) (відповідно до Закону України «Про автомобільний транспорт» повноваження *Міськвиконкому*); *Міськвиконкомом* укладено договори із переможцями раніше проведених конкурсів, зокрема, із *ФОП Коренчук Н.В.* строком на 5 років (щодо обслуговування маршруту №3 - до 31 березня 2016, маршруту №1 – до 14.03.2016).

Отже, інші суб'єкти господарювання (потенційні конкуренти) у 2014, 2015 роках могли вступити на ринки послуг з перевезення пасажирів на постійних міських маршрутах

транспортом загального користування в межах міських автобусних маршрутів загального користування №№1,3 у м. Кролевець виключно при виконанні одночасно трьох умов:

маючи ліцензії для здійснення господарської діяльності з надання послуг з внутрішніх перевезень пасажирів автобусами;

у разі дострокового розірвання організатором перевезень (*Міськвиконкомом*) договорів із *ФОП Коренчук Н.В.*;

у разі перемоги при проведенні *Міськвиконкомом* нового конкурсу на перевезення пасажирів на відповідних маршрутах.

За інформацією виконавчого комітету Кролевецької міської ради (лист №02-30/705 від 06.04.2016), 23.02.2016 відбувся конкурс щодо визначення перевізника на міському автобусному маршруті загального користування №1 «ЦРЛ – Берізка - вул.Подолівська». У конкурсі взяв участь лише один перевізник, а саме *ФОП Коренчук Н.В.*, яка і стала переможцем на міському автобусному маршруті загального користування № 1 «ЦРЛ – Берізка - вул. Подолівська». З 15.03.2016 з *ФОП Коренчук Н.В.* укладено новий договір терміном на 1 рік.

Дія договору з *ФОП Коренчук Н.В.* на перевезення на міському автобусному маршруті загального користування №3 «вул. Кошового - вул. Андріївська» закінчилася 31.03.2016.

Таким чином наявність значних адміністративних бар'єрів вступу на *Ринки* фактично унеможливорює потенційну конкуренцію на них.

Економічними бар'єрами є загальноекономічні ризики щодо здійснення господарської діяльності, так як необхідність придбання транспортних засобів, забезпечення умов їх функціонування та збереження, витрати, що пов'язані з утриманням персоналу, традиційні ризики здійснення підприємницької діяльності, необхідність формування стабільного пасажиропотоку, можливість настання форс-мажорних обставин тощо.

Встановлення монопольного (домінуючого) становища на ринку

Зважаючи на те, що *ФОП Коренчук Н.В.* у досліджуваний період на *Ринках* не мала жодного конкурента, у адміністративної колегії *Тервідділення* є підстави визнати, що *ФОП Коренчук Н.В.* в значенні частини першої статті 12 Закону України «Про захист економічної конкуренції» займала монопольне (домінуюче) становище із часткою 100 відсотків на:

- ринку послуг з перевезення пасажирів на постійних міських маршрутах транспортном загального користування в межах міського автобусного маршруту загального користування №1 у м. Кролевець у 2014 та 2015 роках.

- ринку послуг з перевезення пасажирів на постійних міських маршрутах транспортном загального користування в межах міського автобусного маршруту загального користування №3 у м. Кролевець у 2014 та 2015 роках.

Правова оцінка дій суб'єкта господарювання

Відповідно до статті 10 Закону України «Про автомобільний транспорт», тарифна політика на автомобільному транспорті має задовольняти підприємницький інтерес, забезпечувати розвиток автомобільного транспорту, стимулювати впровадження новітніх технологій перевезень, застосування сучасних типів транспортних засобів, а також сприяти вирішенню таких завдань:

- збільшення можливостей суб'єктів господарювання щодо забезпечення потреб споживачів у послугах, залучення інвестицій у розвиток автомобільного транспорту та досягнення сталих економічних умов роботи;

- стимулювання конкуренції та появи нових суб'єктів господарювання, які належать до автомобільного транспорту;

- забезпечення балансу між платоспроможним попитом на послуги та обсягом витрат на їх надання;

- забезпечення стабільності, прозорості та прогнозованості тарифів.

Реалізація єдиної тарифної політики передбачає затверджену центральним органом виконавчої влади, що забезпечує формування та реалізує державну політику у сфері транспорту, методику розрахунку тарифів за видами перевезень. Зокрема, наразі діє Методика розрахунку тарифів на послуги пасажирського автомобільного транспорту, затверджена Міністерством транспорту та зв'язку України наказом від 17.11.2009 №1175 та зареєстрована в Міністерстві юстиції України 27.11.2009 за №1146/17162 (далі – *Методика розрахунку тарифів*).

Згідно із статтею 28 Закону України «Про місцеве самоврядування в Україні», **встановлення** в порядку і межах, визначених законодавством, тарифів на транспортні послуги належить до **повноважень виконавчих комітетів міських рад (а не безпосередньо міських рад)**. Отже, встановлення обґрунтованості розміру тарифів на перевезення пасажирів автомобільним транспортом на міських автобусних маршрутах загального користування належить до компетенції відповідних органів місцевого самоврядування, які таким чином виступають регуляторами.

Статтею 11 Закону України «Про автомобільний транспорт» визначено, що послуги з перевезення пасажирів на автобусних маршрутах загального користування за визначеними уповноваженими органами тарифами є соціально значущими послугами автомобільного транспорту.

Відповідно до статті 5 Закону України «Про автомобільний транспорт», державне регулювання у сфері автомобільного транспорту, зокрема, державне регулювання цін (тарифів) спрямоване на забезпечення балансу інтересів держави, органів місцевого самоврядування, користувачів транспортних послуг та перевізників (підприємств, установ, організацій, інших юридичних та фізичних осіб-суб'єктів господарювання на автомобільному транспорті).

Як зазначалось вище, за інформацією виконавчого комітету Кролевецької міської ради, перевезення пасажирів на міських автобусних маршрутах загального користування в режимі маршрутного таксі у м. Кролевець у 2014 році здійснювали перевізники: фізична особа-підприємець *Коренчук Наталія В'ячеславівна* (на маршрутах №1 та №3) та фізична особа-підприємець *Федорець Олена Михайлівна* (на маршрутах №2 та №4). Перевезення пасажирів здійснювалось за єдиними для обох перевізників тарифами у розмірі 2,50 грн.

Разом з тим фізична особа-підприємець *Коренчук Н.В.* та фізична особа-підприємець *Федорець О.М.* у квітні 2014 року звернулись до *Міськвиконкому* із заявами про підвищення тарифів на послуги з перевезення пасажирів на маршрутах, відповідно, №1, №3 та №2, №4 (заяви зареєстровані у *Міськвиконкомі*, відповідно, 22 квітня 2014 року та 15 квітня 2014 року).

Зокрема, *ФОП Коренчук Н.В.* пропонувала встановити тариф у розмірі 4,0 грн. При цьому, як і належить, остання додала до заяви про підвищення тарифів відповідні розрахунки тарифів на маршруті №1 та на маршруті №3 за власними вихідними даними (далі – відповідно, *Розрахунок тарифу на маршруті №1 (2014 рік)* та *Розрахунок тарифу на маршруті №3 (2014 рік)*).

Рішенням сорок другої сесії Кролевецької міської ради (далі – *Міська рада*) від 30.04.2014 для обох перевізників було встановлено єдині для обох перевізників тарифи на послуги з перевезення пасажирів у розмірі 3,25 грн.

Разом із тим фізична особа-підприємець *Коренчук Н.В.* та фізична особа-підприємець *Федорець О.М.* у лютому 2015 року звернулись до *Міськвиконкому* із заявами про чергове підвищення тарифів на послуги з перевезення пасажирів на маршрутах, відповідно, №1, №3 та №2, №4 (заяви зареєстровані у *Міськвиконкомі*, відповідно, 23 лютого 2015 року та 25 лютого 2015 року).

На підставі зазначених заяв рішенням п'ятдесят четвертої сесії Кролевецької міської ради від 26.02.2015 для зазначених автомобільних перевізників було встановлено єдині тарифи на послуги з перевезення пасажирів на міських автобусних маршрутах загального користування (далі - *послуги з перевезення пасажирів*) у розмірі 4,0 грн.

Як і належить, *ФОП Коренчук Н.В.* додала до заяви про підвищення тарифів відповідні розрахунки тарифів на маршруті №1 та на маршруті №3 за власними вихідними даними (далі – *Розрахунок тарифу на маршруті №1(2015 рік)* та *Розрахунок тарифу на маршруті №3(2015 рік)*).

Пунктом 1.6 *Методики розрахунку тарифів* передбачено, що перегляд рівня тарифів повинен здійснюватись у зв'язку зі зміною умов виробничої діяльності та реалізації послуг, що не залежать від господарської діяльності перевізника, в тому числі в разі зміни вартості палива більш ніж на 10 відсотків.

Методикою розрахунку тарифів передбачено, що тариф на послуги з перевезення пасажирів на міських автобусних маршрутах загального користування, що здійснюються в режимі маршрутного таксі (вартість разового проїзду одного пасажирів), обернено пропорційно залежить від запланованого на рік обсягу перевезень пасажирів на маршруті, що має ґрунтуватися на фактичних даних і обґрунтовується перевізником на підставі фактичних показників роботи або встановлюється за результатами обстеження пасажиропотоків.

Аналіз *Розрахунків тарифу на маршруті №1 та на маршруті №3*, наданих *Міськвиконкому ФОП Коренчук Н.В. (2014 рік)*, показав, що перевізником для обґрунтування підвищення тарифу на послуги з перевезення пасажирів замість *Методики розрахунку тарифів* застосовано документ, що втратив свою чинність, а саме Методичні рекомендації визначення рівня тарифів на послуги пасажирського автотранспорту загального користування, затверджені наказом Міністерства транспорту України 25.06.2003 № 461 (далі - *Методичні рекомендації визначення рівня тарифів*).

Згідно із *Методичними рекомендаціями визначення рівня тарифів* тариф на перевезення пасажирів на міських автобусних маршрутах загального користування розраховується за формулою:

$$T = S \times (1 + R),$$

де: T - величина тарифу на послуги пасажирського транспорту (грн./пас.);

S - собівартість перевезень (грн./пас.);

R - коефіцієнт рентабельності перевезень, який дозволяє враховувати рівень прибутковості роботи перевізника.

При цьому собівартість перевезень розраховується за формулою:

$$S = \frac{S \times l}{1 \text{ км} \times \text{сер}}, \text{ грн./пас.},$$
$$\text{пас} \quad q \times \text{гамма} \times \text{бет}$$

де: S - собівартість виконання 1 км пробігу, грн./км;

1 км. - середня відстань поїздки 1 пасажирів, км (l в містах встановлюється за сер даними обстеження пасажиропотоків);

q - пасажиромісткість одиниці рухомого складу, місць для сидіння (для міських перевезень - загальна пасажиромісткість);

гамма - коефіцієнт використання пасажиромісткості;

бет - коефіцієнт використання пробігу.

Діюча наразі *Методика розрахунку тарифів* передбачає розрахунок тарифів на послуги з перевезення пасажирів на міських автобусних маршрутах загального користування, які здійснюються у режимі маршрутного таксі, за формулою:

$$T' = \frac{\frac{S' + \Pi'}{m}}{Q'}, \text{ грн/пас.},$$

де: Т - тарифи на послуги з перевезення пасажирів на міських автобусних маршрутах загального користування, які здійснюються у режимі маршрутного таксі;

S' - планова собівартість послуг на маршруті на рік, грн;

Π' - плановий прибуток на маршруті на рік, грн;

Q' - запланований на рік обсяг перевезень пасажирів на маршруті, пас.; обґрунтовується перевізником на підставі фактичних показників роботи або встановлюється за результатами обстеження пасажиропотоків.

Отже, між *Методичними рекомендаціями визначення рівня тарифів* та *Методикою розрахунку тарифів* існує принципова різниця у підходах щодо розрахунку тарифу на перевезення пасажирів на міських автобусних маршрутах загального користування, що здійснюються у режимі маршрутного таксі.

Для розрахунку нового тарифу у 2014 році на послуги з перевезення пасажирів на маршруті №1 *ФОП Коренчук Н.В.* згідно із *Розрахунком тарифу на маршруті №1 (2014 рік)* враховано собівартість виконання 1 км пробігу у розмірі 5,8507 грн./км, середню відстань поїздки 1 пасажирів у розмірі 3,81 км, пасажиромісткість одиниці рухомого складу (20 пасажирів), коефіцієнт використання пасажиромісткості (0,252), коефіцієнт використання пробігу (0,963). Визначивши собівартість виконання 1 км пробігу та застосувавши формулу для розрахунку тарифу згідно із *Методичними рекомендаціями визначення рівня тарифів, ФОП Коренчук Н.В.* визначила, що обґрунтованим тарифом на послуги з перевезення пасажирів на маршруті №1 є 5,06 грн.

Для розрахунку тарифу у 2015 році на послуги з перевезення пасажирів на маршруті №1 *ФОП Коренчук Н.В.* згідно із *Розрахунком тарифу на маршруті №1(2015 рік)* враховано собівартість виконання 1 км пробігу у розмірі 7,3263 грн./км, середню відстань поїздки 1 пасажирів у розмірі 3,81 км, пасажиромісткість одиниці рухомого складу (20 пасажирів), коефіцієнт використання пасажиромісткості (0,252), коефіцієнт використання пробігу (0,963). Визначивши собівартість виконання 1 км пробігу та застосувавши формулу для розрахунку тарифу згідно із *Методичними рекомендаціями визначення рівня тарифів, ФОП Коренчук Н.В.* визначила, що обґрунтованим тарифом на послуги з перевезення пасажирів на маршруті №1 є 5,99 грн.

Для розрахунку нового тарифу у 2014 році на послуги з перевезення пасажирів на маршруті №3 *ФОП Коренчук Н.В.* згідно із *Розрахунком тарифу на маршруті №3 (2014 рік)* враховано собівартість виконання 1 км пробігу у розмірі 4,605 грн./км, середню відстань поїздки 1 пасажирів у розмірі 4,82 км, пасажиромісткість одиниці рухомого складу (16 пасажирів), коефіцієнт використання пасажиромісткості (0,378), коефіцієнт використання пробігу (0,966). Визначивши собівартість виконання 1 км пробігу та застосувавши формулу для розрахунку тарифу згідно із *Методичними рекомендаціями визначення рівня тарифів, ФОП Коренчук Н.В.* визначила, що обґрунтований тариф на послуги з перевезення пасажирів на маршруті №3 становить 4,18 грн.

Для розрахунку тарифу у 2015 році на маршрут №3 *ФОП Коренчук Н.В.* згідно із *Розрахунком тарифу на маршруті №3(2015 рік)* враховано собівартість виконання 1 км пробігу у розмірі 5,707грн./км, середню відстань поїздки 1 пасажирів у розмірі 4,82 км, пасажиромісткість одиниці рухомого складу (16 пасажирів), коефіцієнт використання пасажиромісткості (0,378), коефіцієнт використання пробігу (0,966). Визначивши собівартість виконання 1 км пробігу та застосувавши формулу для розрахунку тарифу згідно із *Методичними рекомендаціями визначення рівня тарифів, ФОП Коренчук Н.В.* визначила, що обґрунтований тариф на послуги з перевезення пасажирів на маршруті №3 становить 5,18 грн.

Зазначимо, що визначальними факторами формування мережі маршрутів є напрямок, розподіл по території та потужність пасажирських потоків, яка визначає кількість пасажирів, що проїжджають у певний час через конкретний переріз маршруту в одному напрямку. При цьому коефіцієнт пасажиромісткості та пасажиропотоків не може бути однаковим протягом кількох періодів, сталий показник свідчить про відсутність проведення дослідження пасажиропотоку за розрахунковий період.

Порядком організації перевезень пасажирів та багажу автомобільним транспортом, затвердженим наказом Міністерства інфраструктури України від 15.07.2013 № 480 (далі - *Порядок організації перевезень пасажирів*)), передбачено, що у разі використання пасажиромісткості на 50 % ставиться питання про зменшення кількості рейсів, а менше 50% - про доцільність існування маршруту.

З огляду на це низький коефіцієнт використання пасажиромісткості у розмірі 0,252 (перевезення за рейс 5 пасажирів автобусом місткістю 20 пасажирів) та 0,378 (перевезення за рейс 6 пасажирів) за умови визначення організатором перевезень (*Міськвиконкомом*) обґрунтованої структури автопарку для перевезення пасажирів на маршрутах загального користування, що обслуговуються *ФОП Коренчук Н.В.*, свідчить про свідоме заниження зазначених показників у *Розрахунку тарифу на маршруті №1* та у *Розрахунку тарифу на маршруті №3*. Зниження коефіцієнта використання пасажиромісткості свідчить про заниження показника запланованого на рік обсягу перевезення пасажирів, що прямо пропорційно залежні між собою.

Про правильність цього висновку свідчать розрахунки тарифів, додані *ФОП Коренчук Н.В.* до заяви від 18.08.2015 №3 щодо встановлення нового тарифу, адресованої *Міськвиконкому*. Так, в обґрунтування планових обсягів перевезення пасажирів перевізник надала відомості про перевезених пасажирів за попередній період (з серпня 2014 року по липень 2015 року), що свідчать про перевезення в різні місяці за один рейс в середньому: на маршруті №1 - від 12,5 до 18 пасажирів замість 5 пасажирів, на маршруті №3 - від 13 до 21 пасажирів замість 6 пасажирів.

У той же час *Методика розрахунку тарифів* визначає механізм формування тарифів на послуги з перевезення пасажирів на автобусних маршрутах загального користування і має застосовуватися органами виконавчої влади, органами місцевого самоврядування та **автомобільними перевізниками** незалежно від їх відомчої підпорядкованості, форми власності та організаційно-правової форми господарювання; остання є обов'язковою для застосування під час встановлення регульованого тарифу органами виконавчої влади та місцевого самоврядування на послуги пасажирського автомобільного транспорту.

Слід зазначити, що *ФОП Коренчук Н.В.* до *Розрахунків тарифів* додана таблиця «Дані (зведені) про обсяги перевезень (відповідно обстеженню пасажиропотоку на маршрутах), техніко-економічні показники та тариф на міських маршрутах загального користування», в якій, зокрема, зазначено, що на маршруті №1 «фактичні обсяги перевезень (при обстеженні) (пас.)» становлять 222, на маршруті №3 – 184. При цьому всупереч вимогам *Методики розрахунку тарифів*, пунктом 2.3 якої визначено, що під час розрахунку тарифу загальний обсяг транспортної роботи та загальна кількість перевезених пасажирів, у тому числі з урахуванням пільгових категорій пасажирів, які відповідно до законодавства користуються такими правами, обґрунтовуються перевізником на підставі фактичних показників роботи або встановлюються за результатами обстеження пасажиропотоків, у наведених даних щодо результатів проведення обстеження пасажиропотоку жодним чином не зазначено період проведення обстеження (дата, місяць), відсутні дані про те, чи наведені дані відображають пасажиропотік за конкретний день чи є середньозваженими, не зазначено виконавців (учасників) обстеження, не зазначено також застосовану для проведення обстеження пасажиропотоку методику (належить застосовувати одну із передбачених *Порядком організації перевезень пасажирів*)). Отже, фактичних даних про кількість перевезення пасажирів на маршруті за

той чи інший проміжок часу у відповідності до пункту 2.3. *Методики розрахунку тарифів*, які дозволили б перевізнику визначити та обґрунтувати запланований на рік обсяг перевезень пасажирів на маршруті, до *Міськвиконкому* не надано.

Таким чином, при розрахунку тарифів *ФОП Коренчук Н.В.* не використаний показник запланованого річного обсягу перевезень пасажирів, а застосовано показник «коефіцієнт використання пасажиромісткості», який опосередковано пов'язаний із ним, втім останній не підтверджений та не обґрунтований жодним документом щодо фактичних показників роботи або результатами обстеження пасажиропотоків на маршрутах №1 та №3.

Пунктом 2.2 *Методики розрахунку тарифів* визначено, що витрати, об'єктивне нормування яких неможливе, плануються, зокрема, з урахуванням економічно обґрунтованих фактичних витрат перевізника за попередній рік. Жодних підтверджуючих документів з цього питання перевізником не додано до *Розрахунку тарифу на маршруті №1* та у *Розрахунку тарифу на маршруті №3*.

Слід зазначити, що за розрахунками 2014 року *ФОП Коренчук Н.В.* обґрунтований тариф на послуги з перевезення пасажирів на маршруті №1 складає 5,06 грн.(розрахований із плановою рентабельністю 10%), а на маршруті №3 – 4,18 грн.(розрахований із плановою рентабельністю 10%). Разом з тим у заяві *ФОП Коренчук Н.В.* просить встановити з 1 травня 2014 року тарифи на послуги з перевезення пасажирів на обслуговуваних нею маршрутах у розмірі 4,0 грн.

Таким чином, при розрахунку тарифів на маршрутах №№ 1,3 *ФОП Коренчук Н.В.* не дотримано вимог *Методики розрахунку тарифів* (не використаний показник запланованого річного обсягу перевезень пасажирів).

При цьому споживачі послуг (пасажирів) *ФОП Коренчук Н.В.* вимушені мати справу з ринковим лідером, якого неможливо уникнути, а їх економічні інтереси при оплаті послуг з перевезення на маршрутах № 1 та № 3 у м. Кролевець можуть бути ущемлені із-за необхідності сплачувати за тарифами, які із-за порушення перевізником вимог *Методики розрахунку тарифів* при їх розрахунку було б неможливо встановити в умовах значної конкуренції.

За таких обставин дії *ФОП Коренчук Н.В.*, які полягають у порушенні у 2014, 2015 роках діючого в Україні порядку розрахунку тарифів, що регламентується Методикою розрахунку тарифів на послуги пасажирського автомобільного транспорту, затвердженою Міністерством транспорту та зв'язку України наказом від 17.11.2009 №1175 та зареєстрованою в Міністерстві юстиції України 27.11.2009 за №1146/17162, для визначення обґрунтованого розміру тарифу на перевезення пасажирів на міських автобусних маршрутах загального користування, кваліфікуються як порушення, передбачене пунктом 2 статті 50, частиною першою статті 13 Закону України «Про захист економічної конкуренції», у вигляді зловживання монопольним (домінуючим) становищем на ринку послуг з перевезення пасажирів на постійних міських маршрутах транспортом загального користування у територіальних межах міських автобусних маршрутів загального користування №№1,3 у м. Кролевець, що можуть призвести до ущемлення інтересів споживачів, які були б неможливими за умов існування значної конкуренції на ринку.

Слід зазначити, що розрахунки тарифів, додані *ФОП Коренчук Н.В.* *Міськвиконкому* до заяви від 18.08.2015 №3, про які зазначалось вище, здійснені у відповідності до *Методики розрахунку тарифів*. У зв'язку із зазначеним порушення законодавства про захист економічної конкуренції *ФОП Коренчук Н.В.*, що полягає у недотриманні в 2014, 2015 роках діючого в Україні порядку розрахунку тарифів, фактично припинено. При цьому з 1 жовтня 2015 року набрало сили рішення *Міськвиконкому* від 18.09.2015 №278 «Про встановлення тарифу на послуги пасажирського автомобільного транспорту», прийняте за результатами розгляду, зокрема, вищевказаної заяви *ФОП Коренчук Н.В.*

На виконання вимог пункту 26 Правил розгляду заяв і справ про порушення законодавства про захист економічної конкуренції (Правила розгляду справ), затверджених розпорядженням Антимонопольного комітету України від 19 квітня 1994 року за №5, зареєстрованих у Міністерстві юстиції України 6 травня 1994 року за №90/299 (у редакції розпорядження Антимонопольного комітету України від 29 червня 1998 року за №169-р) (зі змінами), копію подання з попередніми висновками у справі №03-06/22-2015/23-2015 від 07.04.2016 за № 45 (далі – *Подання*) із супроводжувальним листом від 08.04.2016 за №03-06/631 *Тервідділенням* було надіслано *ФОП Коренчук Н.В.*

У зв'язку з відсутністю інформації щодо отримання *ФОП. Коренчук Н.В. Подання* засідання адміністративної колегії *Тервідділення*, призначене на 25 квітня 2016 року, було відкладено.

При цьому було повторно надіслано *ФОП. Коренчук Н.В* копію *Подання* із супроводжувальним листом від 19.12.2016 за №02-06/2004 з пропозицією, у разі наявності, надати *Тервідділенню* свої заперечення чи зауваження.

Ознайомившись із *Поданням*, *ФОП Коренчук Н.В* жодних зауважень чи пропозицій до нього не надано.

Слід зазначити, що з метою реалізації процесуальних прав відповідача протягом 2017 року засідання адміністративної колегії *Тервідділення* щодо прийняття рішення у справі №03-06/22-2015/23-2015 декілька разів переносилось, а саме з 30.03.2017 перенесено на 11.04.2017, а з 11.04.2017 - на 27.04.2017).

Відповідно до статті 52 Закону України «Про захист економічної конкуренції» вчинення суб'єктом господарювання порушення у вигляді зловживання монопольним (домінуючим) становищем на ринку тягне за собою накладення штрафу у розмірі до десяти відсотків доходу (виручки) суб'єкта господарювання від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг) за останній звітний рік, що передував року, в якому накладається штраф.

Відповідно до інформації Конотопської об'єднаної державної податкової інспекції ГУ ДФС у Сумській області (лист від 11.04.2017 №1689/9/10) дохід (виручка) *ФОП Коренчук Н.В.* за 2016 рік склав 986342,77 грн.

У зв'язку із зазначеним, керуючись статтями 12, 12¹, 14 Закону України «Про Антимонопольний комітет України», статтею 48 Закону України «Про захист економічної конкуренції», пунктами 3, 11 Положення про територіальне відділення Антимонопольного комітету України від 23 лютого 2001 р. № 32-р, зареєстрованого в Міністерстві юстиції України 30 березня 2001 р. № 291/5482 (із змінами), пунктом 32 Правил розгляду заяв і справ про порушення законодавства про захист економічної конкуренції (Правил розгляду справ), затверджених розпорядженням Антимонопольного комітету України від 19 квітня 1994 року №5, зареєстрованих в Міністерстві юстиції України 6 травня 1994 р. за № 90/299 (у редакції розпорядження Антимонопольного комітету України від 29 червня 1998 року № 169-р) (із змінами), адміністративна колегія Сумського обласного територіального відділення Антимонопольного комітету України

ПОСТАНОВИЛА:

1. Визнати, що фізична особа-підприємець Коренчук Наталія В'ячеславівна (ідентифікаційний номер xxxxxxxxx) відповідно до частини першої статті 12 Закону України «Про захист економічної конкуренції» займала монопольне (домінуюче) становище із часткою 100 відсотків на:

- ринку послуг з перевезення пасажирів на постійних міських маршрутах транспортом загального користування в межах міського автобусного маршруту загального користування №1 у м. Кролевець у 2014, 2015 роках;

- ринку послуг з перевезення пасажирів на постійних міських маршрутах транспортом загального користування в межах міського автобусного маршруту загального користування №3 у м. Кролевець у 2014 – 2015 роках.

2. Визнати, що дії фізичної особи-підприємця Коренчук Наталії В'ячеславівни (ідентифікаційний номер xxxxxxxxxxxx), які полягають у порушенні у 2014, 2015 роках діючого в Україні порядку розрахунку тарифів, що регламентується Методикою розрахунку тарифів на послуги пасажирського автомобільного транспорту, затвердженою Міністерством транспорту та зв'язку України наказом від 17.11.2009 №1175 та зареєстрованою в Міністерстві юстиції України 27.11.2009 за №1146/17162, для визначення обґрунтованого розміру тарифу на перевезення пасажирів на міських автобусних маршрутах загального користування, є порушенням, передбаченим пунктом 2 статті 50, частиною першою статті 13 Закону України «Про захист економічної конкуренції», як зловживання монополюючим (домінуючим) становищем на ринку послуг з перевезення пасажирів на постійних міських маршрутах транспортом загального користування у територіальних межах міських автобусних маршрутів загального користування №1 та №3 у м. Кролевець, що можуть призвести до ущемлення інтересів споживачів, які були б неможливими за умов існування значної конкуренції на ринку.

3. Відповідно до статті 52 Закону України «Про захист економічної конкуренції» за вчинене порушення законодавства про захист економічної конкуренції, зазначене у пункті 2 резолютивної частини цього рішення, накласти на фізичну особу-підприємця Коренчук Наталію В'ячеславівну (ідентифікаційний номер xxxxxxxxxxxx) штраф розмірі 4932,00 (чотири тисячі дев'ятсот тридцять дві) гривні.

Відповідно до частини 3 статті 56 Закону України «Про захист економічної конкуренції» особа, на яку накладається штраф за рішенням органу Антимонопольного комітету України, сплачує його у двомісячний строк з дня одержання рішення про накладення штрафу.

Згідно з частиною 8 статті 56 Закону України «Про захист економічної конкуренції» протягом п'яти днів з дня сплати штрафу суб'єкт господарювання зобов'язаний надіслати до територіального відділення Антимонопольного комітету України документи, що підтверджують сплату штрафу.

Відповідно до статті 60 Закону України «Про захист економічної конкуренції» рішення може бути оскаржене до господарського суду Сумської області у двомісячний строк з дня його одержання.

Голова адміністративної колегії

Є.М.Касьян

Члени адміністративної колегії

_____ /В.М.Коваленко/

_____ / С.В. Гусак /

_____ /А.О. Товстуха /

Завідувач сектору юридичної служби

_____ /І.В. Заїка/

Секретар колегії

_____ /В.В.Василенко /